

10. 이혜숙, 손우선. 한국 대중음악사. 리즈 앤 북. 서울 - 2003. P.435

Д. Дәуен

ҚЫТАЙ МЕН КОРЕЙ ЕЛДЕРІ АРАСЫНДАҒЫ ҚАЗІРГІ ШИЕЛЕНІСТІ МӘСЕЛЕЛЕР

Қытай әлемдік қауымдастыққа өзінің халықаралық жүйенің негізгі принциптерін қолдап, халықаралық құқыққа сай әрекет ететіндігі жөнінде мәлімдеуде. Пекин халықаралық келісімдердің басымдылықтары мен Біріккен Ұлттар Ұйымының халықаралық құқықпен іс-әрекеттің заңдылығының басты арбитрі ретіндегі рөлін мойындайтындығын растады. 1990 жылдардың аяғынан бастап Қытай көп тарапты, жан-жақты іс-әрекеттер мен басқа елдермен келісіліп істелген әрекеттердің саяси тиімділігі мен пайдасын мойындады. Бұған дейін Қытай көп тарапты құрылымға сенімсіздікпен қарап, оны өзінің суверенитеті мен іс-әрекетінің еркіндігін шектеуші факторға айналуы ықтимал деп есептеген болатын. Бұл көзқарас ҚХР көп тарапты ортада өзінің суверенді мүдделерін қорғай алатындығына көзі жетіп, есірткі сату, «пираттық» іс-әрекеттер, терроризм т.б. мәселелерді шешуде халықаралық жүйенің тиімділігін түсіне бастаған шақта өзгерді.

Бүгінде 130-дан астам мемлекетаралық, халықаралық ұйымдардың мүшесі, 250 – ден астам халықаралық көп тарапты келісімге қол қойды. Қытай бүгін БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің тұрақты мүшесі блуына орай, БҰҰ жүйесінде өзінің мүддесін қорғауға мүмкіндігі бар. Қытай вето құқығына ие болғанымен оны сирек қолданады, оның өзінде тек Тайваньға қатысты мәселелер төңірегінде. Әрине бұл оның әлемдік қауымдастық алдындағы абыройын арттырады. Халықаралық жүйедегі Қытайдың негізгі ұстанатын принципі – «мемлекеттік суверенитет», «ішкі іске араласпау», осы тұрғыда Қытай гуманитарлық араласуды (интервенция) да қолдамайды, себебі оны кейінгі уақытта өзіне қолданылуы мүмкін деп қауіп білдіреді. Осы «ішкі іске араласпау» концепциясы Қытайға Зимбабве, Судан, Бирма сияқты елдермен экономикалық

қарым-қатынас жасауда өз көмегін тигізуде. Қытай мұндай дамушы елдерге инвестиция салуда ешқандай шарттар қоймайтындығын ашық түрде жариялайды.

Негізінен өзіне келетін пайда әлемдік қауымдастық тарапынан қарсылыққа ұшырайтын жағдайда, Қытай бұл мәселенің Қауіпсіздік Кеңесте қаралуына кедергі жасауға тырысады. Сонымен қатар белгілі бір мемлекетке қатысты қарарлар қабылданып, санкциялар қолданылу жайында Қауіпсіздік Кеңесінде мәселелер қарастырылып, дауыс беру жағдайына жеткенде көбіне Пекин қолдап та, қарсы болып та дауыс бермеуге тырысады. Бұл сол елмен арадағы қатынасқа да сызат түсірмеуге, әлемдік қауымдастық алдында да дұрыс көзқарасқа ие болуына көмектеседі. Мұндай іс әрине бұрыннан белгілі қытайлық дипломатияға тән құбылыс. Біз оны өз елімізде Қытаймен арада болған келіссөздерден де байқай аламыз. Мысалға, 2005 жылы қыркүйек айында Алматыда өткен Кедендік Бақылау ісіне қатысты мәжілісті алар болсақ, мұнда екі жақтың шекарасына қатысты біраз мәселелер қарастырылды. Атап айтсақ, екі ел шекара сызықтарындағы кейбір «өзгертуді» қажет ететін жерлер, шекарадағы жұмыс күніне, шекара қызметкерлеріне, екі арада өтетін габариты әр түрлі жүк тасымалдау көліктеріне қатысты және т.б. мәселелер. Осы мәселелерді шешу барысында Қытай өзіне тиімді деген сұрақтарға бірден шешімін айтып, тиімсіз болар дегендерін кейінгі уақыт көшіне қалдырып отырды /1/. Міне, осындай кейбір жағдайларды қарастыра отырып, ҚХР-дың әлемдік жүйеде көбіне өзге елдермен арадағы байланысты ушықтырмай, өзіне тән «қытайлық ерекшелікті» қолданып отырғанын түсінуге болады. Халықаралық қатынастар жүйесінде әр мемлекеттің өзге

мемлекетпен байланысында, көп жағдайда қандай да бір күрделі мәселесі болады, сол сияқты Қытай мен Корея елдері арасында да ядролық қару мәселесінен өзге де шешімін таппаған мәселелер жеткілікті.

Корей-қытай қатынастарындағы босқындар мәселесі. Солтүстік Кореяны Оңтүстіктен бөліп тұратын әскери-демаркациялық сызық Корей соғысы кезінде де, соғыстан кейін де қатаң түрде қорғалатын, және одан өтіп кету кез келгеннің қолынан келе бермейтін. Тек арнайы дайындықпен шыққан адам ғана бірнеше шақырымға созылған минаға толы даланы кесіп өтетін. Ал Амноккан (Ялу) және Туманган (Тумэнь) өзендері бойымен өтетін дәл осындай Қытаймен арадағы шекара сызығы бұлай қатаң түрде жабдықталып, қарауға алынған жоқ. Сондықтан да бұл аймақта шекара арқылы өтетін заңсыз қозғалыс тәрізді контрабандалық сауда да кең өріс алған болатын. Негізінен Туманган өзені шағын болғандықтан арғы бетке өту аса қиындыққа соқпайды, ал қыс кезінде Амноккан мен Туманган қатқан шақта шекараны кесіп өту тіпті оңай. Барлық қиындық тек шекарашылардың іс-әрекетіне байланысты туындайды.

1990 жылдардың басынан бері қарай қытай-корей шекарасында жағдай қиындай бастады. КХДР-дағы экономикалық дағдарыс үкіметтің тұрғындардың үстінен бақылауды әлсіретуіне әкелді. Жеке сауда мен ресми түрде рұқсатсыз Қытайға баруға үкімет «көзін жұмып қарады» деуге болады. Оның үстіне бұрын да онша қатаң қадағаланбайтын шекараны қорғау әлсіреді, солтүстіккорейлік шенеуніктер арасында да, шекарашылар мен әскерилер арасында да жемқорлық өсті. Ақырында корей-қытай шекарасы арқылы заңды түрде де, заңсыз да қозғалыс күшейді. Осы кезде 1995 жылы Солтүстік Корея тарихында ел жағдайына ең қиын кезеңдердің бірі туыды. Елдегі су тасқыны өнімнің шықпауына әкелді, мұның артынан ірі көлемдегі аштық басталды. Аштықтың ең шырқау шегі 1997-1998 жылдарға келді. Бұл аштықтың салдарынан кейбір мәліметерге қарағанда бірнеше миллионға дейін адам құрбан

болған. Әсіресе КХДР-дың солтүстік шекара аймақтарындағы провинциялар үлкен зардап шекті. Нәтижесінде 1996 жылдың өзінде-ақ Қытайда алғашқы аштықтан бас сауғалаған солтүстік-корейлік босқындар пайда болды. Тез арада олардың саны ондаған мың болды, одан кейін тіпті жүздеген мыңға жетті. 1999 жылғы көктемдегі есеп бойынша олардың саны 145 - 190 мыңды құраса, босқындар мәселесі бойынша БҰҰ-ның Жоғарғы Комиссариатының 2000 жылғы бағалауына сәйкес Қытайда заңсыз түрде КХДР-дың 100 мың азаматы болған. Ал 2000 жылғы қыркүйек айында «Чунъян ильбо» газетінің хабарлауы бойынша Қытайдағы солтүстіккорейлік босқындардың саны 300 мыңға жеткен /2/. Босқындардың ішінде көбісі әйел адамдар болған. Босқындардың негізгі қоныстанатын жерлері – ҚХР-дағы этникалық корейліктердің елді мекендері. Және қай жерде корейлік тұрғындардың үлесі басым болса, сол жерде босқындар да көп шоғырланған. Әрине босқындар ішінде әйелдер басым болғандықтан, Қытайға келгеннен кейін олар жергілікті тұрғындармен некеге тұрады. Көп жағдайда мұндай неке ұйымдасқан қылмыспен байланысы бар жергілікті қылмыскерлердің көмегімен жасалады. Кейбір жағдайларда «делдалдар» қызбен оның отбасы, туысқандары арқылы ол әлі Солтүстік Кореяда тұрғанда-ақ хабарласып отырған. Қылмыскерлер қызды шекарадан өтуін, Қытай жеріне жетуін ұйымдастыратын болған. Көбісіне солтүстіккорейлік босқын қыздар қытайлық қылмыскерлердің қолына Қытай жеріне келгеннен соң түсетін болған. Әрине оларды күштемегенімен де, бұл шараға олар жанұядағы материалдық жағдайдың нашарлауынан, амалдың жоқтығынан барған. Жұмысқа орналасу қиынға соққандықтан, бұл өмір сүрудің бірден-бір амалы болған. Жарияланған мәліметтерге қарағанда «тауардың» саны 1 мен 10 мың юаньның арасында болған (шамамен 15000-150000 теңге), ал орташа есеппен 20-29 жастағы әйел адамның бағасы 3-4 мың юаньды құраған (шамамен 50000–65000 теңге). «Тауардан» түскен бұл ақша

«делдалдың» қалтасына түсіп отырған. Сатып алушылар қатарында әр түрлі себептермен өзіне әйел таба алмай жүрген шаруа-кедейлер, әйелі қайтыс болып балалары қалған кісілер, нашақор, кемтар адамдар болған. Олардың ішінде қытайлықтар да, этникалық корейліктер де болған. Тіпті көп жағдайда жергілікті қытай қыздарының қалаға кетіп қалуы себебінен қалыңдық табу қиынға соқты. Сондықтан да олар «қалыңдықты сатып алуға» мәжбүр болды. Әрине мұндай некені қытай үкіметі мойындамайды, себебі ҚХР территориясында заңсыз түрде жүрген корей қызы қытай азаматымен заңды түрде некеге отыра алмайды. Сондықтан да, заң жағынан қарағанда бұл тек бірге тұруды білдіреді. Кейбіреулері әрине дәстүрлі әдет-ғұрыптарға сай некеге отырады, бірақ бұл бәрібір мемлекеттік орындарда заңды болып табылмайды. Әкешесінің заңды неке жөніндегі құжаттарының болмауы балаларына да ықпалын тигізеді, оларды да тіркеуге құқық жоқ. Бұл олардың болашақта қоғамда белгілі бір орын алуын шектейді деп айтуға болады. Қытайға келген босқындардың тағдыры да әрқалай. Біреулері жаңа отбасына көңілі толып, тіпті кері қайтарылған шақта да қайтып келіп жатса, келесі біреулері бір тілім нанның өзін әзер алып күн көріп жатқандары бар. Қиын жағдайда өмір сүріп жатқан корей қыздары қандай да бір жұмыс тауып алуға тырысады, немесе еліне кейік қарай қашуға мәжбүр. Құқық қорғау орындарына, басқа да ресми орындарға айтуға қорқады, себебі, біріншіден, келген корей қыздарының көбісі қытай тілін білмейтіндер, екіншіден, депортацияға ұшыраймын деп қауіптенеді. Өзге босқындар әртүрлі жұмыс істеп күнелтеді. Біреулері асханаларда күтуші, жеке адамның қызметшісі болса, біреулері құрылыста, бай шаруаның қолында жұмыс істейді. 1999 жылғы көктемдегі босқындар арасындағы сауалнама бойынша 18%-ы өз еңбектеріне ақы алған, ал 12,4%-ы тек ішетін тамақ үшін жұмыс істеген. Және 10,7% босқындар Қытайдағы туыстарының үйінде тұрып, соларға үй шаруасына көмектесетін болған, әрине бұлардың да

ешқандай табыстары жоқ /3/. Қытайлар үшін де босқындарды қалағанынша жұмысқа ала беру мүмкін емес. Себебі, шекара маңайындағы провинцияларда босқындарды өз үйінде ұстап, жұмыс бергені үшін 1-5 мың аралығындағы айыппұл салынады. Бірақ үкімет тарапынан қойылған қандай да бір шектеулерге қарамастан көптеген босқындар жергілікті тұрғындардың оларға жақсы қарағанын, көмектескендіктерін айтады. Неліктен солтүстік корейлік босқындар Оңтүстік Кореяға бармайды деген сұрақ туындайды. Мұның түрлі себептері бар. Ең негізгі себеп – бұл Оңтүстік Кореяның ашық түрде өзінің территориясында босқындарды көргісі келмеуінде. ҚХР территориясына келген босқындар құжаттарының жоқтығынан ресми түрде Корея Республикасына шығып кете алмайды, ал оңтүстік корейлік елшілікпен байланыса ала қалған жағдайдың өзінде, оны ешкім құшақ жая қарсы алмайды. Ғалымдардың байқауынша Сеулдің мұндай әрекеті Қытаймен арада түсініспеушілікті болдырмау, келіспеушілікке тап болмау мақсатымен жасалады. Бірақ Сеулдің бұл әрекетінің басқа да маңызды себептері бар. Босқындардың көбісі орташа ғана білімі бар немесе мүлдем сауаты жоқ шаруалар, бұларға оңтүстік корейлік қоғамға бірден сіңісіп кете қою қиынға соғады. Оңтүстікке келген соң олар қоғамда тағы бір әлеуметтік мәселені туындатары сөзсіз. Бұған 2000 жылы Оңтүстікте болған босқындардың 50%-ның жұмыссыз жүруі дәлел. Босқындардың көбісі де Оңтүстік Кореяға баруды жоспарламайды. Негізінен Қытайға барғанды қалайды. Олардың біраз бөлігі Қытайға келіп уақыт өте келе қалайда өзін заңдастандыруға тырысады. Ал кейбіреуі өзінің Қытайда жүруін тек уақытша деп есептейді. Олардың мақсаты – аштықтан аман қалу, қиын кезең өтіп кеткеше шыдап бағу, мүмкіндік болса біраз ақша тауып Солтүстік Кореядағы жанұясына көмектесу. Мұндай босқындар аштықтан біраз айыққан соң аздаған тиын-тебендерін жинап алып кері қайтады. Қытай әкімшілігі мен сақшыларының босқындарға қарым-қатынасы саяси конъюктураға байланысты өзгеріп

отырады. ҚХР үкіметі солтүстік-кореялықтарды ресми түрде босқындар ретінде мойындаудан бас тартады, сондықтан да міндетті түрде депортациялануы қажет заңсыз түрде келген иммигрант ретінде қабылдайды. Дегенмен, көп жағдайда жергілікті әкімшілік пен сақшылар босқындарға, сонымен қатар оларға көмек көрсететін оңтүстік корейлік ұйымдарға «түсінушілікпен» қарайды. Бірақ Қытай үкіметі ауыл, елді-мекендерді босқындардан «тазалау» мақсатында іс-шаралар жүргізіп тұрады. Мысалы мұндай шара 2000 жылдың көктемінде жүргізіліп, 15 наурыздан 15 маусым аралығында 10 мыңдай адамды кейін қайтаруға әкелген. КХДР-да 1990 жылдардың басына дейін шекараны кесіп өту ауыр түрдегі мемлекеттік қылмыс болып есептелген. Бұған қатаң жаза қолданылған (тіпті ату жазасы да болған). Бірақ 1996 жылдан кейін солтүстік корейлік билік басындағылар ұсталған босқындарға деген саясатты біраз жұмсартты. Оның себебі босқындарда қандай да бір саяси мақсаттың болмауымен түсіндірілді (Мүмкін бұл елдегі әлеуметтік жағдайдың нашарлауынан болар). Бүгінде КХДР үкіметі шекараны кесіп өтуді кішігірім құқық бұзушылық ретінде ғана қарастырады. Бірақ тыңшы ретінде, мемлекеттің құпиясын жаюшы ретінде босқындарды кінәлап, өлім жазасына кескен кездері де болған /4/.

Сыртқы саяси көзқарас тұрғысынан босқындар әр тарапқа да аз мәселе әкелмейді. Дегенмен нақ босқындардың тағдыры, мүдделері билік басындағыларды онша алаңдата қоймайтын тәрізді. Пхеньян үшін босқындардың болуы бұл елдің экономикалық жағдайының әлсіздігін, халықтың көп бөлігінің жағдайының нашарлығын білдіреді, өзге елдер алдында онсыз да мәз емес жағдайына кері әсерін тигізеді. Сонымен бірге босқындар Солтүстік Кореяға қайтып оралған соң өзге елдердің өмірі жайлы жағымсыз ақпараттарды тарататын кездері болған. Сондықтан да Қытай үшін өз территориясында мыңдаған босқындардың болуы қуантарлық жағдай емес. Ал

Оңтүстік Корея үкіметі де бұл мәселеге бас қатыруда. Себебі, бір жағынан ұлт ретінде отандастары болғандықтан олардың босқындарға жағдай жасауына тура келеді, екінші жағынан, оларға көмек көрсету алдағы уақытта өзіне қымбатқа түсетінін түсіне отырып, оңтүстік корейліктер өз жерінде босқындарды қабылдағылары келмейді.

Шекара мәселесі. Қытай мен Солтүстік Корея арасындағы тағы бір күні бүгінге дейін созылып келе жатқан мәселе – шекара мәселесі. Шекара мәселесі солтүстік корейлік босқындардың аса қиналмай қытай жеріне өтуіне «құрал» болып отырған Туманган өзеніне, сол аймаққа қатысты. Осы Туманган өзені ағатын ауданда кезінде Манчжурия колонизациясының жолдары өткен, 1938 жылы бұл жерде Квантун әскері мен кеңес әскерінің арасында қақтығыс болған. Біраз уақыт тыныштықтан кейін бұл аймақ өткен ғасырдың 80 жылдарынан бастап, «Жапон теңізінің біртұтас экономикалық кеңістігі», немесе «Солтүстік-Шығыс Азиядағы экономикалық іскерлігі» тәрізді концепциялардың маңызды элементі ретінде қарастырыла бастады.

Өз тарихында Туманган өзені бірнеше келісімдерді басынан өткізген. Солардың ішінде біраз ақылға қонымды шешім соңғы жылдары жасалған келісімдерден байқалады. 1998 жылдың 3 қарашасында әлем елдерінің аса үлкен көңілін аудармаса да Пекин, Пхеньян және Мәскеу арасында Қытай, КХДР және Ресейдің Туманган өзеніндегі шекара қиылысының нүктесін демаркациялау (белгілеу) мәселесі өз шешімін тапқандығы жөнінде хабар тарады. Бұл келіссөздерде корей-ресей шекарасы мен жоғарғы ағыстағы су кеңістігін бақылау жөніндегі қытай-корей бірлескен аймағында Туманганның теңізге құятын төменгі ағысын бөлегін нүктесін анықтау қарастырылды. Бұл мәселе қытай-корей демаркациялық процесіндегі қиындықтарға, сонымен бірге солтүстік корейліктердің немқұрайлы сыңай танытуына байланысты ұзаққа созылған еді. Жағдай қытай-ресей шекарасындағы демаркациялаудың аяқталуна орай

орнынан қозғалды. Енді Қытай мен Ресей үш мемлекеттің шекарасынның тоғысқан нүктесін демаркациялау процесін қолға алды. Ресей жағы өз мүддесіне орай шекараның тоғысқан нүктесі ағыс бойымен 100 метр жоғары болуы керек деді. Ақырында тараптар 1991 жылғы келісімге сай қытай-ресей шекарасын анықтайтын №423-соңғы бағанды негізгі анықтаушы баған ретінде алуға келісті /5/.

Солтүстік Кореяның ұстанған позициясы толығымен анық бола қойған жоқ. Бір жағынан Корея үшін негізінен Қытайдың ұсынған нұсқасы ыңғайлы болатын, бұл нұсқа бойынша еркін кеме жүзу аймағы кеңейтілетін. Бір жағынан Солтүстік Кореяның белсенділік танытпай отырған себебін Қытай мен Ресей арасындағы талқы немен аяқталар екен деп күтіп отыруымен түсіндіруге болады. Туманган өзенінің төменгі ағысында Қытай кемелерінің жүзуі Раджин мен Сонбон порттарына түсетін кіріске қауіп төндіретін, сондықтан да болар, КХДР Тумангандағы демаркациялау процесіне асықпайтын. Кейбір зерттеушілердің бағалауынша бұл мәселеде Солтүстік Корея Қытай мен Ресейдің арасындағы келіссөздің нәтижесін өзіне қандай да бір көмекке айырбас ретінде екі жақтың біреуін қолдау мақсатында күтіп отырған. Дегенмен 1998 жылдың сәуір айында КХДР-дың өзі де бұл мәселеге біраз көңіл бөліп, осылайша үш жақты келіссөздерде шекара жағдайын ретке келтіру мүмкіндігі туындады. Нәтижесінде қытай-корей-ресей шекарасы жөніндегі келісім осы елдердің әрқайсысында ратификациядан өтіп 1999 жылдың маусымында күшіне енді /6/. Бұл бойынша бұрын Туманганның төменгі ағысында Қытай кемелерінің жүзуіне қарсы болған Солтүстік Корея, енді арнаулы бір шарттармен оған келісті. Қытай өз кезегінде біраз экономикалық көмек көрсетуге келіскен. Әрине қытайлықтардың теңізге тура шығу жоспары орындала қойған жоқ, әзірге теңізге шығу үшін не КХДР-дың, не Ресейдің шекарасын кесіп өтуге тура келеді.

Шекара мәселесінде (аталмыш үш елдің) өзге де күрделі, шиеленісті

мәселелер бар. Бұл Туманган төңірегінде қытай-ресей шекарасындағы темір жол қозғалысына қатысты. Негізінен жобалаудан ашылуға дейін жеті-сегіз жыл көлеміндегі уақытты өткерген бұл темір жол, қытайлық темір жол желісін ресейлік Зарубино портымен байланыстырады. Біраз уақытқа дейін мұнда көп қозғалыс болмаған. 2003 жылы 28 қарашада ресми түрде ашылғаннан кейін жүктің басым бөлігі тек Ресейден Қытайға импортталатын нәрселермен шектелген. Бұл тасымалдау құралдарына кететін шығынның көптігімен байланыстырылған /7/. Бұл арада Солтүстік Корея тағы да Қытай мен Ресей арасындағы өзара «ойынды» қолдаушы ретіндегі позицияны ұстанып отыр. Өзіне тиімді жағдайларды пайдаланып кейде Қытаймен арадағы (шекара мәселесі бойынша) жобаларды қолдаса, кейде Ресейдің позициясын құптап отырады.

Солтүстік Кореямен арадағы шекараға қатысты Қытайдың алдында да біраз қиыншылықтар бар. Себебі, Қытайдың осы төңіректегі жобалары ойдағыдай пайда әкеле қойған жоқ. Мысалы, 1997 жылғы аяқталған Яньци қаласындағы әуежай, Тумэнь мен Хуаньчунды байланыстыратын темір жол желісі Қытайдың үмітін ақтаған жоқ деп айтуға болады. Бұлар жұмыс істегенімен де өте баяу қарқында қозғалуда. Соңғы кездері бұл аймақ туристердің қозғалысына ашық ауданға айналды. 1998 жылан бастап бұл жерде тек қытайлықтар ғана емес, сонымен қатар өзге ұлт өкілдерінің де шекараны кесіп өтіп экскурсия жасауына рұқсат етілген /8/. Көбіне бұл жол КХДР-ға кіруге болмайтындықтан Пэкту тауын Қытай жағынан тамашалағысы келетін оңтүстік корейлік туристер үшін ыңғайлы, және қытайлықтардың өздері үшін де қолайлы. Ал Ресей жағы әлі күнге дейін шекара сызықтарына адам жақындатпай қатаң түрде қорғайды.

Жалпы алғанда Туманган өзені маңында әлі де шешімін таппаған мәселелер көп. Бұл мәселелер тек экономикалық өлшеммен шектелмейді. Мұнда Қытайдың да, КХДР-дың да,

Ресейдің де өз мүдделері бар. Не дегенмен де бұл аймақ бұрынғы игеру мен отарланудың нысанасы, қақтығыстар орны, одан кейін әлемнен жеке оқшаулану кезеңінен өтті. Бүгінде мүдделі тараптар осы төңіректегі мәселені өздерінің саяси ұстанымдары мен экономикалық қызығушылығына сай қарастырады.

Жалпы, қорытындылай келе түйгеніміз ҚХР мен Корей елдері арасындағы қарым-қатынастар үш елдің тарихи-мәдени байланыстарынан бастау алады, соған негізделеді. Қытай-корей қатынастары, бұл елдердің өзара шекаралас екендігін ескере отырып, тарихи процесстерге сай әр кезеңде өз заманына сәйкес дамып отырған. Бұл олардың этникалық ұқсастықтарына да, аймақтағы жақындығына да байланысы болар. Өкініштісі, Қытай мен Корей елдері арасында солтүстік корейлік ядролық қару бағдарламасы төңірегінде туындаған мәселелерден бөлек мәселелер де әлі де болса өз шешімін таппай отыр. Бұларды

реттестіру мүмкін сол елдердегі үкімет басындағылардың құзырында болар, мүмкін уақыт еншісінде болар.

1. Кедендік Бақылау ісі Мәжілісінің Хаттамасынан// Алматы, 2005 - қыркүйек
2. Сеульский Вестник// 2001
3. <http://www.xinhuanet.com.cn>
4. Сеульский Вестник// 2001
5. А. Ивасита “4000 километров проблем: российско-китайская граница” Москва-2006
6. Бұл да сонда.
7. <http://www.russian.xinhuanet.com/russian/economy.htm>
8. <http://www.russian.xinhuanet.com/russian/china.htm>

Данная статья рассматривает проблемные вопросы между Китаем и обеими Кореей, а именно вопрос беженцев и пограничный вопрос.

This article considers the problem questions between China and both Korea, namely question of the refugees and boundary question.

К. Есимова

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ КАЗАХСТАНСКО-КИТАЙСКОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Казахстанско-китайское сотрудничество в сфере энергетики началось в июне 1997 года, и на данное время является самым динамичным направлением сотрудничества между Казахстаном и Китаем. Энергетическое сотрудничество между Казахстаном и Китаем опирается на довольно серьёзную договорно-правовую базу. Оглядываясь на прошедшие двенадцать лет, можно сказать, что энергетическое сотрудничество между двумя странами характеризуется стабильным ростом. Почти всех документах, подписанных по итогам встреч на высшем уровне, руководители стран неизменно заявляют о поддержке энергетического сотрудничества.

Предпосылками для казахстанско-китайского энергетического сотрудничества стали следующие факторы:

✓ Казахстан как страна-экспортер энергетических ресурсов столкнулся с необходимостью выхода во внешние рынки

✓ В связи с бурным индустриальным развитием, Китай стал испытывать дефицит топливно-энергетических ресурсов

Рассматривая первый фактор, нужно отметить, что Казахстан как экспортер энергетического сырья находится в не самом выгодном географическом положении. Запертое положение на материке, отсутствие выхода к открытым морям, неразвитость трубопроводных сетей, зависимость транспортировки энергосырья от России до сих пор являются проблемными точками казахстанского топливно-энергетического комплекса. В этой связи, думается, что именно предложение прокладки нефтепровода «Западный Казахстан - Западный Китай», исходившее от